

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Druk nr 2842
Warszawa, 11 kwietnia 2001 r.

III kadencja

Pan
Maciej Płażyński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji oraz art. 29 regulaminu Sejmu
nizej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o obywatelstwie polskim.

Do reprezentowania wnioskodawców upoważniamy posła Ryszarda
Czarneckiego.

(-) Ryszard Czarnecki; (-) Edward Daszkiewicz; (-) Piotr Gadzinowski;
(-) Aleksander Hall; (-) Stanisław Iwanicki; (-) Jarosław Kaczyński;
(-) Antoni Kobielnus; (-) Zdzisława Kobylńska; (-) Wit Majewski; (-) Piotr
Miszczuk; (-) Grzegorz Piechowiak; (-) Mirosław Podsiadło; (-) Elżbieta
Radziszewska; (-) Zbigniew Szymański; (-) Ryszard Ulicki; (-) Anna
Zalewska; (-) Andrzej Zapalowski.

USTAWA
z dnia
o obywatelstwie polskim.

PREAMBUŁA

Zważywszy na to, że prawo do obywatelstwa należy do podstawowych praw człowieka i nikogo nie można pozbawiać tego prawa wbrew jego woli, zważywszy na to, że łamanie tego prawa doprowadziło do krzywd wielu tysięcy obywateli, a zwłaszcza naszych Rodaków, którzy znaleźli się poza granicami kraju, pragnąc odciąć się od praktyk reżimów totalitarnych, a prawo dostosować do europejskich standardów urzeczywistniając wartości zapisane w Konstytucji, Parlament Rzeczypospolitej Polskiej nawiązujący przez Senat do tradycji opieki nad Rodakami za granicą uchwala niniejszą ustawę.

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa określa zasady, tryb i warunki nabywania obywatelstwa polskiego oraz jego utraty i właściwość organów w tych sprawach.

Art. 2.

Obywatelami polskimi są osoby, które w dniu wejścia w życie ustawy posiadają obywatelstwo polskie lub nabywają je na podstawie niniejszej ustawy.

Art. 3.

Nikt nie może utracić obywatelstwa polskiego, chyba, że sam się go zrzeknie.

Art. 4.

1. Obywatel polski posiadający równocześnie obywatelstwo innego państwa, ma takie same prawa i obowiązki jak osoba posiadająca wyłącznie obywatelstwo polskie.
2. Obywatel polski nie może wobec władz Rzeczypospolitej Polskiej powoływać się ze skutkiem prawnym na posiadane równocześnie obywatelstwo innego państwa lub na wynikające z niego prawa i obowiązki.

Art. 5.

1. Do postępowania w sprawach uregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, o ile przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

2. Postępowanie w sprawach uregulowanych w ustawie, należących do właściwości konsułów, prowadzi się według przepisów o funkcjach konsułów Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego nie stosuje się, do postępowania w sprawach o nadanie obywatelstwa polskiego i wyrażenie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 2.

Zasady ogólne nabywania obywatelstwa polskiego

Art. 6.

1. Obywatelstwo polskie nabywa się przez urodzenie, wskutek przysposobienia, przez uzyskanie obywatelstwa polskiego, nadanie obywatelstwa polskiego, uznanie za obywatela polskiego, przywrócenie obywatelstwa polskiego lub repatriację.
2. Zasady nabywania obywatelstwa polskiego w drodze repatriacji, określa odrębna ustawa.

Art. 7.

1. Zmiany w ustaleniu osoby albo obywatelstwa jednego lub obojga rodziców podlegają uwzględnieniu przy określeniu obywatelstwa małoletniego dziecka, jeżeli nastąpiły przed upływem 3 lat od dnia jego urodzenia się.
2. Zmiany w ustaleniu osoby ojca lub matki, wynikające z orzeczenia sądu wydanego na skutek powództwa o zaprzeczenie ojcostwa albo macierzyństwa lub o unieważnienie uznania, podlegają uwzględnieniu przy określeniu obywatelstwa dziecka, chyba że osiągnęło ono już pełnoletność.

Rozdział 3

Nabycie obywatelstwa polskiego przez urodzenie

Art. 8.

Dziecko nabywa obywatelstwo polskie przez urodzenie, gdy:

- 1) co najmniej jedno z rodziców jest obywatelem polskim albo
- 2) oboje rodziców są nieznanymi bądź ich obywatelstwo jest nieokreślone albo są bezpaństwowcami, a dziecko urodziło się lub zostało znalezione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 9.

1. Dziecko rodziców, z których jedno jest obywatelem polskim, drugie zaś obywatelem innego państwa, nie nabywa obywatelstwa polskiego, jeżeli rodzice w oświadczeniu złożonym zgodnie przed właściwym organem w ciągu 6 miesięcy od dnia urodzenia się dziecka wybiorą dla niego obywatelstwo państwa obcego, którego obywatelem jest jedno z rodziców, jeżeli według prawa tego państwa dziecko nabywa jego obywatelstwo.

2. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, przyjmuje:
 - 1) właściwy wojewoda – w stosunku do osób zamieszkałych w Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 2) konsul – w stosunku do osób zamieszkałych za granicą.

Rozdział 4

Nabywanie obywatelstwa polskiego wskutek przysposobienia

Art. 10.

Małoletni cudzoziemiec nabywa obywatelstwo polskie wskutek przysposobienia, przez które między przysposabiającym a przysposobionym powstaje taki stosunek, jak między rodzicami a dziećmi (przysposobienie pełne), a osoby przysposabiające lub osoba przysposabiająca samotnie posiadają obywatelstwo polskie. W tym przypadku przyjmuje się, że małoletni nabywa obywatelstwo polskie z dniem urodzenia.

Rozdział 5

Uzyskanie obywatelstwa polskiego

Art. 11.

1. Cudzoziemiec, który nie nabył obywatelstwa polskiego zgodnie z art. 9 ust. 1, nabywa obywatelstwo polskie, jeżeli po ukończeniu 18 roku życia a przed ukończeniem 20 roku życia złoży przed właściwym organem oświadczenie o woli uzyskania obywatelstwa polskiego, a organ ten oświadczenie to przyjmie.
2. Cudzoziemiec, o którym mowa w ust. 1, powinien wykazać, że:
 - 1) jedno z jego rodziców posiada obywatelstwo polskie,
 - 2) zna język polski w mowie i piśmie w zakresie co najmniej umożliwiającym załatwienie zwykłych spraw codziennych,
 - 3) nie był karany za czyn, który stanowi przestępstwo w rozumieniu prawa Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Znajomość języka polskiego w mowie i piśmie w zakresie co najmniej umożliwiającym załatwienie zwykłych spraw codziennych uważa się za wystarczającą, jeżeli cudzoziemiec:
 - 1) potrafi przeczytać, zrozumieć i odpowiedzieć na pytanie na tematy z życia codziennego,
 - 2) potrafi samodzielnie napisać krótki tekst dotyczący tematu ogólnego.
4. Właściwy organ przyjmuje oświadczenie o woli uzyskania obywatelstwa polskiego, jeżeli uprawniony cudzoziemiec spełnia warunki określone w ust. 1 i 2 oraz opinie właściwych organów stwierdzają, że nie stanowi on zagrożenia dla obronności, bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 12.

Oświadczenie o woli uzyskania obywatelstwa polskiego przyjmuje albo odmawia jego przyjęcia:

- 1) wojewoda, w drodze decyzji – w stosunku do osób zamieszkałych w Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) konsul – w stosunku do osób zamieszkałych za granicą.

Rozdział 6**Nadanie obywatelstwa polskiego****Art. 13.**

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej może nadać obywatelstwo polskie cudzoziemcowi na jego wniosek lub za jego pisemną zgodą.

Art. 14.

1. Nadanie obywatelstwa polskiego obojgu rodzicom obejmuje małoletnich pozostających pod ich władzą rodzicielską.
2. Nadanie obywatelstwa polskiego tylko jednemu z rodziców obejmuje małoletnich pozostających pod jego władzą rodzicielską, jeżeli:
 - 1) pozostają wyłącznie pod jego władzą rodzicielską lub
 - 2) drugie z rodziców jest obywatelem polskim albo
 - 3) drugie z rodziców wyraziło zgodę przed właściwym organem na nabycie przez małoletniego obywatelstwa polskiego.
3. Małoletniemu pozostającemu pod opieką może być nadane obywatelstwo polskie jedynie za zgodą opiekuna wyrażoną w oświadczeniu złożonym przed właściwym organem.
4. Nadanie obywatelstwa polskiego lub objęcie tym nadaniem małoletniego, który ukończył 16 lat, następuje jedynie za jego zgodą.

Art. 15.

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nadaje obywatelstwo polskie cudzoziemcowi, na jego wniosek, jeżeli cudzoziemiec:
 - 1) pełnił służbę wojskową w Wojsku Polskim lub w polskich formacjach wojskowych przy armiach sojusznicznych podczas działań wojennych prowadzonych na wszystkich frontach w okresie wojny 1939-1945,
 - 2) pełnił służbę w polskich podziemnych formacjach i organizacjach, w tym w działających w ramach tych organizacji oddziałach partyzanckich w okresie wojny 1939-1945
 - i uzyskał decyzję poświadczającą działalność, o której mowa w art. 1-3 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. z 1997 r. Nr 142, poz. 950, 1998 r.

Nr 37, poz. 204, Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 38, poz. 360 i Nr 77, poz. 862 oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136).

2. W postępowaniu określonym w ust. 1 nie stosuje się wymogu posiadania w przeszłości obywatelstwa polskiego.

Art. 16.

Postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w sprawach obywatelstwa nie podlegają zaskarżeniu.

Art. 17.

1. Wniosek do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o nadanie obywatelstwa polskiego osoba zamieszkała na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wnosi za pośrednictwem właściwego wojewody, a zamieszkała za granicą za pośrednictwem konsula.
2. Wojewoda i konsul przesyłają Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek, o którym mowa w ust. 1, za pośrednictwem Prezesa Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców, zwanego dalej Prezesem Urzędu.
3. Prezes Urzędu przekazuje Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek, o którym mowa w ust. 1, wraz ze swoim stanowiskiem.

Art. 18.

1. Wręczenie aktu nadania obywatelstwa polskiego może nastąpić w uroczystej formie z udziałem osoby zainteresowanej.
2. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) szczegółowy tryb postępowania w sprawach o nadanie obywatelstwa polskiego,
 - 2) wzór wniosku o nadanie obywatelstwa polskiego,
 - 3) dokumenty, które powinny być dołączone do wniosku o nadanie obywatelstwa polskiego,
 - 4) wzory dokumentów o nadaniu i odmowie nadania obywatelstwa polskiego uwzględniające dane, o których mowa w art. 36 ust. 2.

Rozdział 7

Uznanie za obywatela polskiego

Art. 19.

Wojewoda uznaje za obywatela polskiego cudzoziemca, na jego wniosek, jeżeli spełnia on łącznie następujące warunki:

- 1) zamieszkuje na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej 5 lat na podstawie zezwolenia na osiedlenie się,
- 2) posiada znajomość języka polskiego w stopniu określonym w art. 11 ust. 2 pkt 2, potwierdzoną urzędowym poświadczeniem, o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz.U. Nr 90, poz. 999 oraz z 2000 r.

Nr 29, poz. 358) lub innym dokumentem poświadczającym znajomość języka polskiego.

- 3) nie stanowi zagrożenia dla obronności lub bezpieczeństwa państwa,
- 4) nie stanowi zagrożenia dla porządku publicznego,
- 5) ma zapewnione w Rzeczypospolitej Polskiej mieszkanie i utrzymanie w ten sposób, że posiada dochody lub mienie wystarczające na pokrycie kosztów utrzymania jego samego i członków rodziny pozostających na jego utrzymaniu.

Art. 20.

Wojewoda uznaje za obywatela polskiego cudzoziemca, na jego wniosek, a w przypadku niepełnoletniego małoletniego – na wniosek jego przedstawicieli ustawowych jeżeli cudzoziemiec zamieszkuje na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej 3 lata na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, a ponadto spełnia jeden z następujących warunków:

- 1) jest współmałżonkiem obywatela polskiego i pozostaje z nim w związku małżeńskim co najmniej 3 lata,
- 2) został mu nadany w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub udzielono mu prawa azylu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) jest bezpaństwowcem, który utracił obywatelstwo obce co najmniej 4 lata przed dniem wystąpienia z wnioskiem o uznanie za obywatela polskiego,
- 4) jest małoletnim, którego co najmniej jedno z rodziców jest obywatelem polskim.

Art. 21.

Wojewoda uznaje za obywatela polskiego małoletniego bezpaństwowca, na wniosek jego przedstawicieli ustawowych albo na wniosek bezpaństwowca, złożony po ukończeniu 18 roku życia a przed ukończeniem 20 roku życia, jeżeli spełnia on łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) zamieszkuje nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się co najmniej 5 lat,
- 3) nie stanowi zagrożenia dla obronności lub bezpieczeństwa państwa,
- 4) nie stanowi zagrożenia dla porządku publicznego.

Art. 22.

Wojewoda uznaje za obywatela polskiego cudzoziemca, który spełnia warunki określone w art. 19 pkt 2-5, na jego wniosek, jeżeli przebywa on nieprzerwanie i legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej 10 lat.

Art. 23.

1. Wydanie decyzji o uznaniu za obywatela polskiego wojewoda uzależnia, z zastrzeżeniem ust.2, od przedłożenia dowodu utraty obcego obywatelstwa.

2. Dowód, o którym mowa w ust.1, nie jest wymagany, jeżeli:

- 1) cudzoziemiec jest pochodzenia polskiego; przepisy ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz.U. Nr 106, poz. 1118, z 2001 r. Nr... , poz.) w przedmiocie stwierdzenia pochodzenia polskiego stosuje się odpowiednio,
- 2) cudzoziemiec ubiegający się o uznanie za obywatela polskiego jest uprawniony do zachowania dotychczas posiadanego obywatelstwa na podstawie umów międzynarodowych ratyfikowanych za zgodą wyrażoną w ustawie,
- 3) cudzoziemiec ubiegający się o uznanie za obywatela polskiego uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub udzielono mu prawa azylu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 4) cudzoziemiec ubiegający się o uznanie za obywatela polskiego udowodni, że wysokość opłat związanych z wydaniem tego dowodu jest nadmiernie wysoka,
- 5) uzyskanie tego dowodu jest niemożliwe ze względu na brak możliwości prawnych utraty dotychczasowego obywatelstwa w rozumieniu właściwego prawa obcego lub inną trudną do przewyciężenia przeszkodę,
- 6) cudzoziemiec zostałby w rozumieniu prawa obcego bezpaństwowcem, chyba że uzyskał przyrzeczenie nabycia polskiego obywatelstwa, o którym mowa w ust.3.

Art. 24.

1. W przypadku określonym w art. 23 ust. 1 gdy cudzoziemiec spełnia warunki uznania za obywatela polskiego wojewoda wydaje decyzję o przyrzeczeniu uznania cudzoziemca za obywatela polskiego.
2. Decyzja, o której mowa w ust. 1, jest ważna przez 2 lata.
3. W okresie ważności decyzji, o której mowa w ust. 1, nie można odmówić cudzoziemcowi uznania za go za obywatela polskiego chyba, że cudzoziemiec zostanie w tym okresie skazany w Rzeczypospolitej Polskiej prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne.

Art. 25.

1. Uznanie za obywateli polskich obojga rodziców obejmuje małoletnich pozostających pod ich władzą rodzicielską.
2. Uznanie za obywatela polskiego tylko jednego z rodziców obejmuje małoletnich pozostających pod jego władzą rodzicielską, jeżeli:
 - 1) pozostają wyłącznie pod jego władzą rodzicielską lub
 - 2) drugie z rodziców jest obywatelem polskim albo
 - 3) drugie z rodziców wyraziło zgodę przed właściwym organem na nabycie przez małoletniego obywatelstwa polskiego.
3. Małoletni pozostający pod opieką może być uznany za obywatela polskiego jedynie za zgodą opiekuna wyrażoną w oświadczeniu złożonym przed właściwym organem.

4. Uznanie za obywatela polskiego lub objęcie tym uznaniem małoletniego, który ukończył 16 lat, następuje jedynie za jego zgodą.

Art. 26.

Przed wydaniem decyzji w sprawie uznania cudzoziemca za obywatela polskiego, Wojewoda zasięga opinii właściwych organów co do warunków określonych w art. 19 pkt 3 i 4.

Art. 27.

1. Dokument stwierdzający uznanie za obywatela polskiego wojewoda może wręczyć osobie zainteresowanej w uroczystej formie.
2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) szczegółowy tryb postępowania w sprawach o uznanie za obywatela polskiego,
 - 2) wzór wniosku o uznanie za obywatela polskiego,
 - 3) dokumenty, które powinny być dołączone do wniosku o uznanie za obywatela polskiego.

Rozdział 8

Przywrócenie obywatelstwa polskiego

Art. 28.

Osobie, która opuściła terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po dniu 1 września 1939 r. i utraciła obywatelstwo polskie na podstawie art. 11 pkt 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz.U. R.P. Nr 7, poz. 44) przez wstąpienie do służby wojskowej po 9 maja 1945 r. w siłach zbrojnych Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Stanów Zjednoczonych Ameryki lub Republiki Francuskiej, przywraca się obywatelstwo polskie, jeżeli złoży przed konsulem oświadczenie o woli powrotu do obywatelstwa polskiego i konsul wyda akt o przywróceniu obywatelstwa polskiego.

Art. 29.

1. Osobie, która opuściła terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po dniu 1 września 1939 r. i utraciła obywatelstwo polskie przed dniem 4 czerwca 1989 r. na podstawie:
 - 1) art. 11 lub art. 12 ustawy z dnia 8 stycznia 1951 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 4, poz. 25)
 - 2) art. 13 lub art. ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 10, poz. 49), w brzmieniu obowiązującym w dniu utraty obywatelstwa, przywraca się na jej wniosek obywatelstwo polskie.
2. Nie przywraca się obywatelstwa polskiego, jeżeli cudzoziemiec dobrowolnie opuścił Polskę na skutek innej niż polska deklarowanej przynależności etnicznej i nabył obywatelstwo państwa ojczystego tej narodowości.
3. Decyzję o przywróceniu lub odmowie przywrócenia obywatelstwa polskiego wydaje wojewoda.

Art. 30.

1. Kobieta, która utraciła obywatelstwo polskie przed dniem 1 stycznia 1999 r. przez nabycie obywatelstwa obcego wskutek zawarcia małżeństwa z cudzoziemcem lub w związku z zawarciem takiego małżeństwa, powraca do obywatelstwa polskiego, jeżeli po ustaniu tego małżeństwa lub jego unieważnieniu złoży odpowiednie oświadczenie przed właściwym organem i organ ten wyda decyzję o przyjęciu oświadczenia.
2. Osoba, która utraciła obywatelstwo polskie w wyniku zrzeczenia się obywatelstwa polskiego w związku z nabyciem obywatelstwa obcego wskutek zawarcia małżeństwa z cudzoziemcem, powraca do obywatelstwa polskiego, jeżeli po ustaniu tego małżeństwa lub jego unieważnieniu złoży odpowiednie oświadczenie przed właściwym organem i organ ten wyda decyzję o przyjęciu oświadczenia.

Art. 31.

1. Oświadczenie, o którym mowa w art. 30 ust. 1 i 2, złożone przez osobę zamieszkałą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przyjmuje albo odmawia jego przyjęcia wojewoda w drodze decyzji.
2. Oświadczenie, o którym mowa w art. 30 ust. 1 i 2, złożone przez osobę zamieszkałą za granicą, przyjmuje albo odmawia jego przyjęcia konsul w drodze decyzji.

Art. 32.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych określi w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy tryb postępowania w sprawach o przywrócenie obywatelstwa polskiego i w sprawach powrotu do obywatelstwa polskiego,
- 2) wzór wniosku o przywrócenie obywatelstwa polskiego i wzór oświadczenia o woli powrotu do obywatelstwa polskiego,
- 3) dokumenty, które powinny być dołączone do wniosku i do oświadczenia, o których mowa w pkt 2.

Rozdział 9**Utrata obywatelstwa polskiego****Art. 33.**

1. Obywatel polski traci obywatelstwo polskie na swój pisemny wniosek zawierający oświadczenie o woli zrzeczenia się obywatelstwa polskiego, po uzyskaniu zgody Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego. Utrata obywatelstwa polskiego następuje w dniu wydania zgody.
2. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej może uzależnić wyrażenie zgody, o której mowa ust. 1, od przedstawienia w określonym terminie, nie dłuższym niż 2 lata, dowodu posiadania lub przyrzeczenia nabycia obcego obywatelstwa.

3. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej może odmówić wyrażenia zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego, jeżeli za tym przemawiają względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo interes Rzeczypospolitej Polskiej lub jej obywateli.
4. Osobie, która w następstwie zrzeczenia obywatelstwa polskiego stałaby się bezpaństwowcem, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej odmawia wyrażenia zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego.
5. Zgoda na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego udzielona rodzicom obejmuje małoletniego pozostającego pod ich władzą rodzicielską.
6. Zgoda na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego udzielona jednemu z rodziców obejmuje małoletniego pozostającego pod jego władzą rodzicielską, gdy drugiemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska lub nie jest on obywatelem polskim albo gdy jest obywatelem polskim i wyrazi przed organem właściwym do przyjęcia oświadczenia zgodę na utratę obywatelstwa polskiego przez małoletniego.
7. W przypadku gdy drugie z rodziców jest obywatelem polskim i sprzeciwia się objęciu małoletniego zgodą na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego udzieloną pierwszemu z rodziców lub gdy porozumienie napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody, każde z rodziców może zwrócić się o rozstrzygnięcie do polskiego sądu.
8. Zgoda na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego przez małoletniego, który ukończył 16 lat, następuje za jego zgodą.

Art. 34.

1. Wniosek, o którym mowa w art. 32 ust. 1, osoba zamieszkała na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wnosi do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za pośrednictwem właściwego wojewody, a zamieszkała za granicą za pośrednictwem konsula.
2. Wniosek, o którym mowa w ust.1, wraz ze swoim stanowiskiem wojewoda i konsul przekazują Prezesowi Urzędu.
3. Prezes Urzędu przekazuje wniosek, o którym mowa w ust.2, do Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wraz ze swoim stanowiskiem.
4. Wniosek, o których mowa w ust.2, wojewoda i konsul przekazują bezpośrednio do Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w każdym przypadku, gdy Prezydent tak zadecyduje. O przekazaniu wniosku wojewoda i konsul informują Prezesa Urzędu.
5. Przed przekazaniem wniosku, o którym mowa w ust. 1, do Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Prezes Urzędu może wystąpić do innych organów o udzielenie informacji istotnych dla prowadzonego postępowania.
6. Organ, do którego Prezes Urzędu zwrócił się o udzielenie informacji, o której mowa w ust. 5, obowiązany jest udzielić jej niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 14 dni od dnia doręczenia mu żądania.

Art. 35.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy tryb postępowania w sprawach o wyrażenie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego,
- 2) wzór wniosku o wyrażenie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego oraz dokumenty, które powinny być dołączone do tego wniosku,
- 3) wzory zaświadczeń o wyrażeniu zgody lub odmowie wyrażenia zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego uwzględniające dane, o których mowa w art. 36 ust. 3.

Rozdział 10

Rejestry

Art. 36.

1. Organ właściwy do przyjmowania wniosków i oświadczeń w sprawie nabycia obywatelstwa polskiego oraz wniosków zawierających oświadczenie o woli zrzeczenia się obywatelstwa polskiego prowadzi rejestr:
 - 1) wniosków i oświadczeń o woli nabycia obywatelstwa polskiego oraz osób, które nabyły obywatelstwo polskie,
 - 2) wniosków zawierających oświadczenie o woli zrzeczenia się obywatelstwa polskiego oraz osób, które utraciły obywatelstwo polskie.
2. Rejestr, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, obejmuje następujące dane: imię (imiona) i nazwisko oraz nazwisko rodowe wnioskodawcy, imiona i nazwiska rodziców, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, poprzednio posiadane obywatelstwo lub posiadane aktualnie obywatelstwo inne niż polski małoletniego objętego wnioskiem, adnotacje o wyrażeniu zgody przez małoletniego, który ukończył 16 lat, podstawę prawną nabycia obywatelstwa polskiego i datę nabycia.
3. Rejestr, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, obejmuje następujące dane: imię (imiona) i nazwisko oraz nazwisko rodowe osoby składającej wniosek, imiona i nazwiska rodziców, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, imię i nazwisko małoletniego objętego wnioskiem, adnotacje o wyrażeniu zgody przez małoletniego, który ukończył 16 lat, datę złożenia wniosku, adnotacje o posiadanym obywatelstwie obcym lub o przyrzeczeniu nabycia obcego obywatelstwa, podstawę prawną utraty obywatelstwa polskiego i datę utraty obywatelstwa polskiego.

Art. 37.

1. Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przesyła organom, o których mowa w art. 34, kopie zaświadczeń w sprawach obywatelstwa polskiego uwzględniających dane, o których mowa w art. 36 ust. 2 i 3.
2. Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przesyła Prezesowi Urzędu kopie postanowień w sprawach obywatelstwa polskiego.

Art. 38.

1. Prezes Urzędu prowadzi centralny rejestr danych o nabyciu i utracie obywatelstwa polskiego. na podstawie informacji uzyskanych od organów uprawnionych do prowadzenia rejestrów w tych sprawach oraz dokumentów, o których mowa w art. 37 ust. 2.
2. Organy uprawnione do prowadzenia rejestrów, o których mowa w art. 36 ust. 1, przekazują dane określone w tych rejestrach Prezesowi Urzędu niezwłocznie po ostatecznym rozstrzygnięciu spraw o nabycie lub utratę obywatelstwa polskiego.
3. Rejestr, o którym mowa w ust. 1, obejmuje dane określone w art. 36 ust. 2 i 3.

Art. 39.

1. Dane zgromadzone w rejestrach, o których mowa w art. 36 i art. 38, podlegają ochronie na podstawie odrębnych przepisów i mogą być wykorzystywane w postępowaniach o: nabycie obywatelstwa polskiego, wyrażenie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego, stwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego oraz w celach statystycznych.
2. Dane, o których mowa w ust. 1, nie mogą być udostępnione organom lub instytucjom zagranicznym, z wyjątkiem przypadków, gdy zezwalają na to przepisy prawa.

Art. 40.

1. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych, określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) wzory rejestrów, o których mowa w art. 36 i 38 ustawy,
 - 2) szczegółowy tryb prowadzenia rejestrów, o których mowa w art. 36 i 38, a w szczególności w systemach informatycznych.
 - 3) terminy i sposoby przekazywania informacji do centralnego rejestru danych o nabyciu i utracie obywatelstwa polskiego.

Rozdział 11**Poświadczenie obywatelstwa polskiego****Art. 41.**

1. O posiadaniu i utracie obywatelstwa polskiego orzeka wojewoda, w drodze decyzji, w której stwierdza według obowiązujących przepisów czy dana osoba posiada lub nie posiada obywatelstwa polskiego.
2. Na podstawie decyzji, o której mowa w ust. 1, stwierdzającej posiadanie obywatelstwa polskiego, wojewoda wydaje poświadczenie obywatelstwa polskiego.
3. Poświadczenie, o którym mowa w ust. 2, wydaje się na wniosek osoby, której obywatelstwo jest stwierdzone, lub na umotywowany wniosek osoby trzeciej, jeżeli wykáže interes prawny.
4. Wojewoda może, na prośbę osób określonych w ust. 3, przekazać poświadczenie obywatelstwa polskiego bezpośrednio do władz państwa wskazanych przez te osoby.

5. Decyzję, o której mowa w ust. 1, wobec osoby urodzonej na terenach stanowiących w dniu 1 września 1939 r. terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a nie wchodzących obecnie w skład Rzeczypospolitej Polskiej, a zamieszkującej obecnie poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wydaje Prezes Urzędu.
6. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wzór poświadczenia obywatelstwa polskiego zapewniający jego zabezpieczenie przed sfalszowaniem.
7. Poświadczenie obywatelstwa polskiego powinno zawierać co najmniej:
 - a) oznaczenie organu wydającego poświadczenie,
 - b) oznaczenie i funkcję podpisującego poświadczenie,
 - c) miejsce i datę wydania poświadczenia oraz pieczęć organu wydającego,
 - d) imię i nazwisko, płeć oraz datę i miejsce urodzenia osoby, której poświadczenie dotyczy,
 - e) stwierdzenie posiadania obywatelstwa polskiego.
8. Poświadczenie, o którym mowa w ust. 2, sporządza się w języku polskim, chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej.

Rozdział 12

Właściwość organów, zasady składania wniosków i oświadczeń oraz sprawdzania znajomości języka polskiego

Art. 42.

Oświadczenie o wyrażeniu zgody na nabycie obywatelstwa polskiego, o którym mowa w art. 14 ust. 2 pkt 3 i ust. 3, 25 ust. 2 pkt 3 i ust. 3, o wyrażeniu zgody na utratę przez małoletniego obywatelstwa polskiego, o którym mowa w art. 33 ust. 6, oraz o wyrażeniu zgody przez małoletniego, który, ukończył 16 lat, o którym mowa w 14 ust. 4, art. 25 ust. 4 i art. 33 ust. 8, przyjmuje:

- 1) właściwy wojewoda – w stosunku do osób zamieszkałych w Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) konsul - w stosunku do osób zamieszkałych za granicą.

Art. 43.

1. O właściwości miejscowej wojewody stanowią kolejno: miejsce zamieszkania osoby, której postępowanie ma dotyczyć, miejsce jej pobytu, miejsce jej ostatniego zamieszkania lub pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku braku tych podstaw właściwy jest Wojewoda Mazowiecki.
2. O właściwości miejscowej konsula stanowi miejsce zamieszkania osoby, której postępowanie ma dotyczyć.

Art. 44.

Wnioski i oświadczenia, o których mowa w ustawie, muszą być wypełnione w języku polskim, zawierać uzasadnienie oraz własnoręczny podpis wnioskodawcy, a dołączone do wniosków wymagane dokumenty, jeżeli zostały sporządzone w języku obcym, powinny być przedłożone wraz z ich tłumaczeniem na język polski, dokonany przez tłumacza przysięgłego albo dokonany lub poświadczony przez konsula.

Art. 45.

W sprawach, o których mowa w art. 33 ust. 7, przekazanych do rozstrzygnięcia sądowi, orzeka sąd polski. Rzeczowo właściwy jest sąd rejonowy, działający jako sąd opiekuńczy. Właściwość miejscową sądu określa się według miejsca zamieszkania małoletniego w Rzeczypospolitej Polskiej, a jeżeli nie ma on miejsca zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej – według miejsca jego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku braku tych podstaw właściwy jest Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy.

Art. 46.

1. Opinię, że cudzoziemiec ubiegający się o nabycie obywatelstwa polskiego nie stanowi zagrożenia dla obronności lub bezpieczeństwa państwa, wydaje Szef Urzędu Ochrony państwa.
2. Opinię, że cudzoziemiec ubiegający się o nabycie obywatelstwa polskiego nie stanowi zagrożenia dla porządku publicznego wydaje komendant wojewódzki Policji właściwy ze względu na miejsce zamieszkania cudzoziemca, a w przypadku gdy cudzoziemiec mieszka poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej – Prezes Urzędu.
3. Niezgłoszenie w terminie 30 dni przez właściwy organ opinii, o której mowa w ust. 1 i 2, uznaje się za równoznaczne z uzyskaniem opinii, iż cudzoziemiec nie stanowi zagrożenia dla obronności i bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego. W przypadku zaistnienia nieprzewidzianych okoliczności, wskazujących na szczególnie skomplikowany charakter sprawy, właściwy organ może przedłużyć postępowanie na czas nie dłuższy niż 3 miesiące, informując o tym zainteresowanego i wojewodę.
4. Jeżeli przepis ustawy uzależnia nabycie obywatelstwa polskiego od ustalenia, czy cudzoziemiec ubiegający się o nabycie obywatelstwa polskiego nie stanowi zagrożenia dla obronności, bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego, uzasadnień opinii oraz wydanych na ich podstawie uzasadnień decyzji nie ujawnia się wyłącznie ze względu na ochronę informacji niejawnych.

Art. 47.

1. Minister właściwy do spraw zagranicznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określi w drodze rozporządzenia:
 - 1) tryb sprawdzania wymaganej znajomości języka polskiego przez cudzoziemców zamieszkałych za granicą, ubiegających się o nabycie obywatelstwa polskiego,
 - 2) skład komisji egzaminacyjnych i wymagania kwalifikacyjne dla członków komisji za granicą, tryb ich powoływania oraz wysokość wynagrodzenia za udział w pracach komisji,

- 3) wzór zaświadczenia poświadczającego wymaganą znajomość języka polskiego,
 - 4) zasady dokumentowania i zwalniania z obowiązku przeprowadzania sprawdzianu znajomości języka polskiego.
2. Sprawdzian znajomości języka polskiego odbywa się na podstawie pisemnego testu, ale na wniosek zainteresowanego może mieć charakter odpowiedzi ustnej. Komisję egzaminacyjną powołuje konsul. Wnioskodawca może być zwolniony z egzaminu z języka polskiego, jeżeli ukończył w Rzeczypospolitej Polskiej szkołę publiczną lub niepubliczną z uprawnieniami szkoły publicznej albo szkołę za granicą z wykładowym językiem polskim lub gdy w szkole zagranicznej złożył egzamin z języka polskiego. a także gdy wiek lub stan zdrowia wnioskodawcy uzasadniają stwierdzenie, że przeprowadzenie egzaminu stanowiłoby nadmierną uciążliwość lub byłoby niemożliwe.
 3. Wysokość opłat związanych z przeprowadzeniem egzaminu i wydaniem zaświadczenia określają odrębne przepisy.

Art. 48.

1. Innym dokumentem poświadczającym znajomość języka polskiego, o którym mowa w art. 921 pkt 2, jest świadectwo:
 - 1) ukończenia w Rzeczypospolitej Polskiej szkoły publicznej lub niepublicznej w rozumieniu ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 i Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 28, poz. 153 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 117, poz. 759 i Nr 162, poz. 126 oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 19, poz. 239 i Nr 48, poz. 550) oraz ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385, z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 63 poz. 314, z 1994 r. Nr 11, poz. 23, Nr 42, poz. 163, Nr 105, poz. 509 i Nr 121, poz. 591, z 1996 r. Nr 5, poz. 34 i Nr 24, poz. 110, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 96, poz. 590, Nr 104, poz. 661, Nr 121, poz. 770 i Nr 141, poz. 943 oraz z 1998 r. Nr 50, poz. 310, Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1115 i 1118),
 - 2) ukończenia szkoły za granicą z wykładowym językiem polskim lub złożenia w szkole zagranicznej egzaminu z języka polskiego w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 47 ustawy.
2. Od obowiązku określonego w art. 19 pkt 2 zwolnione są osoby, które ukończyły 65 lat lub których udokumentowany stan zdrowia uzasadnia stwierdzenie, że przeprowadzenie egzaminu stanowiłoby nadmierną uciążliwość lub byłoby niemożliwe.

Rozdział 14

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 49.

W ustawie z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz.U. Nr 90, poz. 999 oraz z 2000 r. Nr 29, poz. 358) w art. 3 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

- „3. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania i minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego określą, w drodze rozporządzenia, zasady przeprowadzania

egzaminów państwowych z języka polskiego dla cudzoziemców ubiegających się o urzędowe poświadczenie jego znajomości – uwzględniając w szczególności jednostki organizacyjne uprawnione do przeprowadzania egzaminów, ustalenia standardów wymagań dla poszczególnych poziomów znajomości języka polskiego, wysokość odpłatności za przeprowadzanie egzaminu oraz warunki zwolnienia w całości lub w części z opłat, tryb składania wniosków i przeprowadzania egzaminów, a także przypadki, w których możliwe jest zwolnienie z egzaminu w całości lub w części”.

Rozdział 15

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 50.

Postępowania wszczęte na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 53 i nie zakończone przed dniem wejścia w życie ustawy toczą się według przepisów dotychczasowych.

Art. 51.

Traci moc ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. z 2000 r. Nr 28, poz. 353, z 2001r. Nr ... , poz.).

Art. 52.

Ustawa wchodzi w życie w terminie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Następujące w Rzeczypospolitej Polskiej po 1989 r. przeobrażenia polityczno-ustrojowe oraz społeczno-ekonomiczne spowodowały, że obowiązująca ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim, nawet po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 25 czerwca 1997 r. o cudzoziemcach (repatriacja) i ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (dostosowanie do przepisów Konstytucji RP) nie jest w pełni adekwatna do zmienionej sytuacji politycznej, społecznej i prawnej Polski.

Jednocześnie przyjęte uregulowania w wyżej wymienionej ustawie o obywatelstwie polskim są niejednokrotnie zbyt ogólnikowe np. nie zawierają jasnych kryteriów nabycia obywatelstwa polskiego (poza wymogiem 5-letniego zamieszkiwania w Polsce na podstawie zezwolenia na osiedlenie się), wskazujących na wytworzenie się rzeczywistych więzi między cudzoziemcem ubiegającym się o nabycie obywatelstwa polskiego a państwem oraz społeczeństwem (np. brak wymogu znajomości języka polskiego, posiadania stałych dochodów, mieszkania etc.) przez co organ podejmujący decyzję o nabyciu obywatelstwa skazany jest na zbyt dużą dowolność w interpretacji przepisów.

Koniecznym w tej sytuacji stało się opracowanie projektu nowej ustawy o obywatelstwie polskim, uwzględniającej fundamentalne zmiany ustrojowe państwa i rozwój podstawowych zasad prawnych dotyczących obywatelstwa, nowe przepisy konstytucyjne i europejskie standardy dotyczące obywatelstwa, a w szczególności podstawowe zasady zawarte w Europejskiej Konwencji o Obywatelstwie z 1997 r., opracowanej przez Radę Europy, przy aktywnym udziale Polski w pracach przygotowawczych prowadzonych na forum Rady Europy, zakończonych przyjęciem tej Konwencji.

Przedkładany projekt nowej ustawy o obywatelstwie polskim spełnia te wymogi. W myśl projektu nowa ustawa o obywatelstwie polskim ma charakter całościowy, obejmując wszelkie zagadnienia związane z problematyką obywatelstwa.

Ustawa opiera się na podstawowych zasadach zawartych w Europejskiej Konwencji o Obywatelstwie, w szczególności na zasadzie proklamującej prawo każdej jednostki ludzkiej do obywatelstwa, Ustawowa realizacja prawa do obywatelstwa słusznie jednak nie prowadzi do zbyt szerokiej możliwości nabycia obywatelstwa polskiego, na przykład w drodze naturalizacji

obligatoryjnej, czy też automatycznego odzyskania obywatelstwa polskiego przez określone kategorie osób. Takie rozwiązania mogłyby powodować poważne, negatywne konsekwencje tak na płaszczyźnie wewnątrz krajowej, jak i na forum międzynarodowym.

Przy opracowaniu projektu ustawy wzięto pod uwagę skutki dwustronnych umów międzynarodowych zawartych przez Polskę po II wojnie światowej. Niezależnie od negatywnej oceny politycznej niektórych z tych umów należy pamiętać, iż prawno-międzynarodowa zasada dochowywania zobowiązań (*pacta sunt servanda*) pozwala na wszelkie modyfikacje takich zobowiązań jedynie za zgodą obu stron.

Nowa ustawa, biorąc pod uwagę, zarówno dotychczasową praktykę, jak i aktualne potrzeby, przewiduje następujące formy nabycia obywatelstwa polskiego:

- a) przez urodzenie,
- b) przez przysposobienie,
- c) uzyskanie,
- d) w drodze nadania,
- e) w drodze uznania,
- f) przez repatriację,
- g) przez przywrócenie.

Podstawową formą nabycia obywatelstwa polskiego pozostaje – zgodnie z przepisem konstytucyjnym – nabycie go przez urodzenie w oparciu o zasadę prawa krwi (*ius sanguinis*).

Jako uzupełniająca pozostaje nadal zasada prawa ziemi (*ius soli*), skutecznie zapobiegająca – tak jak dotychczas – przypadkom bezpaństwowości dzieci.

Całkowitej modyfikacji uległy przepisy dotyczące utraty obywatelstwa, ze szczególnym rozbudowaniem jedynej konstytucyjnie dopuszczalnej formy tej utraty, tj. zrzeczenia się. Zapewniono przy tym zgodnie z Europejską Konwencją o Obywatelstwie, że praktyczna realizacja uprawnienia jednostki do zrzeczenia się obywatelstwa nie może prowadzić do stanu bezpaństwowości, chyba że zrekający się obywatelstwa polskiego przedłoży zapewnienie nadania obcego obywatelstwa.

Niezależnie od stosowanej obecnie praktyki tolerancji wobec przypadków wielokrotnego obywatelstwa, projekt ustawy – idąc za Europejską Konwencją – uznaje możliwość zachowania w określonych przypadkach podwójnego obywatelstwa.

Przewidziano też w projekcie nowej ustawy dla osób uczestniczących w postępowaniu o nabycie obywatelstwa cały szereg ułatwień wymaganych także przez Konwencję Europejską.

Przewidziany w projekcie układ właściwości organów w sprawach obywatelstwa wydaje się być bardziej przejrzysty i uproszczony. Jego

funkcjonowanie będzie oparte o ustalone, jednoznaczne reguły proceduralne, stosowane przy załatwianiu spraw z zakresu obywatelstwa.

Projekt ustawy spełnia również oczekiwania znacznej liczby byłych obywateli polskich, którzy wbrew własnej woli utracili polskie obywatelstwo i dzisiaj wyrażają wolę powrotu do obywatelstwa państwa pochodzenia – stwarzając podstawę prawną przywrócenia obywatelstwa polskiego osobom, które je utraciły na skutek represji politycznych władz Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

W przedstawionym niżej projekcie ustawy proponuje się:

W rozdziale 1 projektu – Przepisy ogólne - określony został przedmiot regulacji poprzez wskazanie, że ustawa określa zasady, tryb i warunki nabywania obywatelstwa polskiego oraz jego utraty i właściwość organów w tych sprawach.. Wskazane zostały również zasady ogólne dotyczące obywatelstwa oraz tryb postępowania w sprawach uregulowanych w ustawie.

W art. 2 wyrażona została zasada ciągłości obywatelstwa polskiego – którą zawierała już ustawa z 8 stycznia 1951 r. i aktualnie obowiązująca z 15 lutego 1962 r. – określająca trwałość obywatelstwa w czasie, począwszy od momentu jego powstania, zgodnie z obowiązującymi w tym czasie przepisami, do momentu ustania, niezależnie od zmian, jakim podlega ustawodawstwo dot. Obywatelstwa.

W art. 4 – w sposób nie pozostawiający wątpliwości określony został w tym przepisie status osoby posiadającej równocześnie obywatelstwo polskie i obce. Osoba taka ma takie same prawa i obowiązki jak osoba posiadająca wyłącznie obywatelstwo polskie. Przepis stanowi również (ust. 2), że obywatel polski nie może powoływać się skutecznie wobec władz RP na posiadane równocześnie obywatelstwo innego państwa.

Ustawa o obywatelstwie polskim dopuszcza zatem możliwość posiadania i nabywania przez obywatela polskiego obcego obywatelstwa bez żadnych negatywnych konsekwencji, ale przesądza również, że osoba taka podlega takim samym prawom jak obywatel polski osoba posiadająca polskie obywatelstwo..

W art. 7 projektu – z niewielkimi zmianami – powtórzone zostały dotychczasowe uregulowania dotyczące następstw w określeniu obywatelstwa dziecka w przypadku:

- zmiany w ustaleniu osoby albo obywatelstwa jednego lub obojga rodziców jeżeli nastąpiły przed upływem 3 lat od dnia urodzenia się dziecka i

- zmiany w ustaleniu osoby ojca lub matki, wynikające z orzeczenia sądu wydanego na skutek powództwa o zaprzeczenie ojcostwa albo macierzyństwa lub o unieważnienie uznania, aż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności.

Projekt ustawy przewiduje nabycie obywatelstwa polskiego przez urodzenie, przysposobienie, uzyskanie, nadanie, uznanie, repatriację i przywrócenie. Zasady nabywania obywatelstwa polskiego przez repatriację określają przepisy ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. (Dz. U. Nr 108, poz. 1119).

Podstawową formą nabycia obywatelstwa polskiego, zgodnie z postanowieniem art.34 ust.1 Konstytucji RP „jest nabycie przez urodzenie z rodziców będących obywatelami polskimi”. Ten sposób nabycia, znany wszystkim trzem wcześniejszym ustawom o obywatelstwie polskim, został również uregulowany w przedmiotowym projekcie.

Proponowana regulacja przyjmuje, iż z mocy prawa obywatelstwo polskie nabywa przez urodzenie dziecko, którego (art. 8):

- co najmniej jedno z rodziców jest obywatelem polskim,
- oboje rodzice są nieznanymi bądź ich obywatelstwo jest nieokreślone albo są bezpaństwowcami, a dziecko urodziło się lub zostało znalezione na terytorium RP.

Nabywa również obywatelstwo polskie dziecko rodziców, z których jedno jest obywatelem polskim, drugie zaś obywatelem innego państwa (art. 9 ust. 1), z zastrzeżeniem przypadku, gdy:

- rodzice dziecka z mieszanego małżeństwa wybiorą dla niego w ciągu 6-ciu miesięcy od jego dnia urodzenia obywatelstwo państwa obcego, którego obywatelem jest jedno z rodziców i jeżeli według prawa tego państwa dziecko nabywa jego obywatelstwo. Oświadczenie o wyborze dla dziecka obywatelstwa obcego państwa przyjmował będzie wojewoda lub konsul w zależności od miejsca zamieszkania zainteresowanych.

Zapis taki niewątpliwie przyczyni się do ograniczenia powstawania przypadków podwójnego obywatelstwa. Wyeliminuje też przypadki w których obywatelstwo polskie (i obce) posiadają osoby nie mające żadnych związków z Polską (mieszkają przez całe życie poza granicami, nie znają języka polskiego).

W art. 10 – proponuje się nabycie obywatelstwa polskiego przez przysposobienie, które to jest całkowicie nowym uregulowaniem, zgodnym z

wymogami Europejskiej Konwencji o Obywatelstwie. Proponuje się mianowicie, aby dziecko nie posiadające obywatelstwa polskiego, przysposobione przez obywateli polskich, w przypadku gdy przysposobienie to jest pełne w rozumieniu Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, nabywało obywatelstwo polskie. Przyjmuje się, że nabycie obywatelstwa polskiego następuje z dniem urodzenia.

Proponowana regulacja zapobiegnie powstawaniu sytuacji, jak ta, która miała miejsce po katastrofie w Czernobylu, gdy dzieci białoruskie adoptowane przez polskich obywateli, zamieszkałe w Polsce przez lata, wychowywane w polskich rodzinach, w polskiej kulturze i obyczajach, nie mogły zgodnie z obowiązującym dzisiaj prawem szybko nabyć obywatelstwa polskiego.

W art. 11 stwarza się możliwości nabycia obywatelstwa polskiego (przez uzyskanie) przez cudzoziemca, który jako dziecko pochodzące z małżeństwa obywatela polskiego z cudzoziemcem, zgodnie z art. 9 nie nabył obywatelstwa polskiego. Wyżej wymieniony cudzoziemiec będzie mógł nabyć polskie obywatelstwo po spełnieniu wymogów przepisu art. 11 zachowując równocześnie dotychczas posiadane obywatelstwo obce. Proponowane rozwiązanie zgodne jest z wymogami Europejskiej Konwencji o Obywatelstwie.

Art. 13 - nadanie obywatelstwa polskiego jest jedną z form nabycia obywatelstwa, której uregulowanie zaproponowane w projekcie ustawy, zdecydowanie odbiega od dotychczas obowiązujących. Zgodnie z wymogiem Konstytucji RP proponuje się, aby nadanie obywatelstwa leżało w wyłącznej kompetencji Prezydenta RP.

Przepis art. 13 ma umożliwić nabycie obywatelstwa np.: osobom szczególnie zasłużonym dla Państwa Polskiego, które nie spełniają podstawowych, określonych w ustawie, kryteriów przewidzianych dla np. uznania za obywatela polskiego (podobne rozwiązanie przewidują ustawy austriacka lub łotewska w których Rząd w wyjątkowych przypadkach decyduje o przyznaniu obywatelstwa).

Proponuje się również (art. 18 ust. 1), aby wręczenie aktu nadania obywatelstwa polskiego mogło się odbyć w sposób uroczysty.

Postanowienie Prezydenta tak o nadaniu, jak i od odmowie nadania obywatelstwa polskiego jest ostateczne. W tym przypadku Kpa nie ma zastosowania i nie służą od tych postanowień środki odwoławcze ani skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Szczegółowy tryb postępowania w sprawach o nadanie obywatelstwa zostanie określony w rozporządzeniu Prezydenta RP na podstawie delegacji zawartej w art. 18 ust. 2 projektu.

W sposób odmienny, od dotychczas obowiązujących przepisów o obywatelstwie, projekt ustawy proponuje uregulowanie nabycia obywatelstwa polskiego przez uznanie, przyznając kompetencje (tak jak obecnie) - wojewodzie. Należy przypuszczać, że będzie to podstawowy sposób nabycia obywatelstwa polskiego w drodze aktu administracyjnego.

Wychodząc z założenia, że naturalizacja cudzoziemców jest procesem wyrażającym się w rzeczywistej integracji ze społeczeństwem, związanym z upływem czasu zamieszkiwania w Polsce, podczas którego cudzoziemiec nabywa, zgodnie z ustawą o cudzoziemcach, prawo do legalnego pobytu na okres dłuższy niż 1-2 lata (zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony), prawo do osiedlenia się (zezwolenie na osiedlenie się na terytorium RP), prawo do pracy, poznając w tym czasie język, kulturę i obyczaje państwa, jego ustrój społeczno-polityczny etc. - proponuje się przyjęcie rozwiązań nabycia obywatelstwa przez uznanie, określonych w art. 19-27 projektu. Zaproponowane rozwiązania poprzez jednoznaczne określenie warunków, które muszą być spełnione łącznie bądź alternatywnie, aby wojewoda mógł wydać decyzję o uznaniu, gwarantują, że obywatelstwo polskie nabędą tylko cudzoziemcy, którzy asymilowali się w społeczeństwie polskim, znają język polski, mają zapewnione mieszkanie i utrzymanie, respektują polski porządek prawny oraz nie stanowią zagrożenia dla obronności lub bezpieczeństwa państwa. (w każdym przypadku wojewoda zobowiązany został do ustalenia, za pośrednictwem Szefa Urzędu Ochrony Państwa oraz właściwego organu Policji, czy cudzoziemiec wnoszący o uznanie go za obywatela polskiego nie stanowi zagrożenia dla obronności lub bezpieczeństwa państwa albo porządku publicznego w RP). Projekt przewiduje również (art. 22) obligatoryjność uznania za obywatela polskiego cudzoziemca spełniającego wymagania co do znajomości języka polskiego, posiadania w Polsce mieszkania i utrzymania oraz przy braku przeszkód ze względu na obronność lub bezpieczeństwo państwa albo zagrożenie dla porządku publicznego, jeżeli cudzoziemiec ten przebywa legalnie i nieprzerwanie 10 lat na terytorium RP. Jest to rozwiązanie zgodne z uregulowaniami Europejskiej Konwencji o Obywatelstwie i realizujący postulat Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela w zakresie prawa do posiadania obywatelstwa.

Art. 24 proponuje się przyjęcie uregulowania stwarzającego podstawę prawną do wydania przez wojewodę decyzji o przyrzeczeniu uznania cudzoziemca za obywatela polskiego (oczywiście przy założeniu, że spełnione są wszystkie ustawowe przesłanki uprawniające do nabycia obywatelstwa polskiego) w przypadku, gdy nabycie obywatelstwa jest uzależnione od przedstawienia dowodu utraty lub zwolnienia z obcego obywatelstwa. Decyzja ta ważna jest 2 lata i w okresie jej ważności wojewoda nie będzie mógł odmówić cudzoziemcowi uznania go za obywatela polskiego, chyba, że zostanie

on w tym okresie skazany w RP prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne.

Szczegółowy tryb postępowania w sprawach o uznanie za obywatela polskiego określi w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw wewnętrznych (art. 27, ust. 2).

Nowym tytułem nabycia obywatelstwa polskiego proponowanym w ustawie, jest – spełniające oczekiwania znacznej liczby byłych obywateli polskich, którzy bez własnej winy utracili obywatelstwo polskie i chcą dzisiaj do niego powrócić – jego przywrócenie, przewidziane dla szczególnej kategorii cudzoziemców.

Kryteria podmiotowe warunkujące ubieganie się o przywrócenie obywatelstwa polskiego określone zostały w art. 28 i 29. Zaproponowany w projekcie ustawy uproszczony tryb nabycia obywatelstwa respektuje Konstytucyjną zasadę wyrażającą się w sformułowaniu, że nikt nie może być pozbawiony obywatelstwa polskiego chyba, że sam się go zrzeknie. Jednocześnie zrzeczenie ma być świadomym wyrazem wolnej woli obywatela, a nie – jak to miało miejsce w czasach PRL-u, wyrażone w związku ze stosowaniem przymusu przez organy władzy.

Proponowany art. 30 ust. 1 jest odpowiednikiem przepisu art. 11 aktualnie obowiązującej ustawy o obywatelstwie polskim, natomiast ust. 2 pozwala przywrócić obywatelstwo polskie osobom, które je utraciły w wyniku zrzeczenia się obywatelstwa polskiego wskutek zawarcia małżeństwa z cudzoziemcem i po jego ustaniu lub unieważnieniu chcą powrócić do polskiego obywatelstwa. Proponuje się w tym przypadku, aby nabycie obywatelstwa polskiego mogłoby być uzależnione od przedłożenia dowodu utraty obcego obywatelstwa.

Szczegółowy tryb postępowania w sprawach o przywrócenie obywatelstwa polskiego określony zostanie w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw wewnętrznych wydanym w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych (art. 32).

W rozdziale 9 projektu uregulowane zostały przypadki utraty obywatelstwa polskiego.

Względna niezbywalność obywatelstwa polskiego sprowadzająca się w praktyce do zakazu pozbawiania jednostki obywatelstwa polskiego wbrew jej woli, nie oznacza jednak niezbywalności polskiego obywatelstwa w ogóle. Zaproponowane w rozdziale 9 projektu rozwiązania, dopuszczają zatem utratę obywatelstwa polskiego wyłącznie na skutek jego zrzeczenia się przez osobę posiadającą to obywatelstwo i po wydaniu zgody przez Prezydenta RP. Jednocześnie proponuje się aby możliwość wydania zgody była uzależniona od

przedstawienia w terminie nie dłuższym niż 2 lata dowodu posiadania lub przyrzeczenia nabycia obcego obywatelstwa, który to zapis pozwoli, respektować zasadę unikania powstania przypadków bezpaństwowości.

Jednocześnie proponuje się, aby Prezydent mógł odmówić wyrażenia zgody jeżeli przemawiają zatem względy obronności lub bezpieczeństwa państwa lub interes RP albo jej obywateli, oraz odmawiał wyrażenia zgody osobie, która w następstwie zrzeczenia stałaby się bezpaństwowcem.

Przepis art. 34 proponuje uproszczenie dotychczasowej procedury w sprawach o wyrażenie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego. Przede wszystkim dopuszcza się możliwość przekazania wniosku o wyrażenie zgody przez organ, który go przyjął (wojewoda i konsul) bezpośrednio do Kancelarii Prezydenta RP w każdym przypadku, gdy Prezydent tak zadecyduje. W pozostałych przypadkach wnioski wraz z wymaganymi dokumentami, które zostaną określone w rozporządzeniu Prezydenta RP, przekazywany będzie do Prezesa Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców. (Urząd ten przejmie od 1 lipca 2001 r. dotychczasowe kompetencje ministra właściwego do spraw wewnętrznych w sprawach obywatelstwa).

W rozdziale 10 - proponowane przepisy (art. 36-41) mają na celu stworzenie podstaw prawnych do utworzenia rejestrów w sprawach dotyczących nabycia i utraty obywatelstwa polskiego. Aktualny stan prawny uniemożliwia gromadzenie i przetwarzanie danych osób ubiegających się o powyższe. Żaden organ w Polsce nie posiada obecnie uprawnień w tym zakresie, a w konsekwencji nie posiada kompleksowych danych o liczbie osób nabywających corocznie obywatelstwo polskie. Uprawnień takich nie posiada również Prezydent RP w zakresie gromadzenia danych odnośnie utraty obywatelstwa polskiego. Proponowane przepisy określają organy właściwe do prowadzenia rejestrów oraz zakres danych osobowych, które będą gromadzone i przetwarzane w rejestrach oraz wskazują cel prowadzenia rejestrów, jak również gwarantują ochronę gromadzonych danych osobowych. Proponuje się również, aby centralny rejestr prowadził Prezes Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców na podstawie informacji uzyskanych od wymienionych w przepisach organów.

W rozdziale 11 - uregulowane zostało stwierdzenie posiadania i utraty obywatelstwa polskiego.

W rozdziale 12 - wskazane zostały organy właściwe w sprawach obywatelstwa, zasady składania wniosków i oświadczeń w sprawach obywatelstwa oraz sprawdzania znajomości języka polskiego (art. 42 - 48).

Na szczególną uwagę zasługuje przepis art. 47 stanowiący delegacje dla ministra właściwego ds. zagranicznych do wydania w porozumieniu z ministrem właściwym ds. oświaty i wychowania rozporządzenia określającego tryb

sprawdzania wymaganej od cudzoziemców ubiegających się o uznanie za obywatela polskiego - znajomości języka polskiego.

Skutki finansowe wejścia w życie ustawy wynoszą 5.760.000 zł. i sprowadzają się do:

- zabezpieczenia w budżecie państwa na 2002 r. środków finansowych na dodatkowe etaty w urzędach wojewódzkich (podstawowym podmiotem decydującym o nabyciu obywatelstwa polskiego staje się w świetle tej ustawy wojewoda). Środki na ten cel – w wysokości około 1.152 000 zł (po 2 etaty na województwo licząc na 1 etat średnio 3 000 zł. miesięcznie) - powinny zostać przynajmniej częściowo zaoszczędzone z wydatków, które ponosi obecnie budżet państwa z tytułu wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej przez urzędy starostów w sprawach dot. obywatelstwa polskiego (od 1 stycznia 1999r.),
- przygotowania formularzy wniosków i oświadczeń w sprawach obywatelstwa polskiego, które zostaną określone w przepisach wykonawczych – 500 000 zł,
- kosztów utworzenia rejestrów przewidzianych w ustawie, w tym zabezpieczenia sprzętu komputerowego, opracowania programów i wzmocnienia etatowego – 3.000.000 zł.
- zabezpieczenia wzrostu etatów w Urzędzie do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców – wzrost o 3 etaty – (jeden etat 3.000 zł.) = 108.000 zł.
- zabezpieczenia wzrostu zatrudnienia w polskich placówkach dyplomatycznych i pracowników ryczałtowych – 1.000.000 zł

Projektowana ustawa włączy Polskę do kręgu państw stosujących nowoczesne i postępowe zasady w zakresie spraw dotyczących obywatelstwa i stwarza warunki do ratyfikowania przez RP Europejskiej Konwencji o Obywatelstwie z 1997 r.

Warszawa, dnia 25 kwietnia 2001 r.

Pan
Maciej Płażyński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia
w sprawie zgodności poselskiego projektu ustawy o obywatelstwie
polskim z prawem Unii Europejskiej

Na podstawie art. 31 ust. 7 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. - Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 1998 r. Nr 44, poz. 618 z późniejszymi zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

W przedłożonym projekcie ustawy proponuje się kompleksową regulację dotyczącą obywatelstwa polskiego: określa się zasady, tryb i warunki nabywania oraz utraty obywatelstwa. Ustawa ma zastąpić ustawę z dnia 15 lutego 1962 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2000 r. Nr 28, poz. 353 z późniejszymi zmianami).

2. Stan prawa wspólnotowego w materii objętej projektem

Prawo wspólnotowe nie reguluje materii objętej proponowaną ustawą.

3. Układ Europejski

Żadne z postanowień Układu ustanawiającego stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską z jednej strony a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi z drugiej strony (Układ Europejski) nie dotyczy materii objętej zakresem omawianego projektu.

4. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa wspólnotowego i postanowień Układu Europejskiego

Prawo wspólnotowe oraz postanowienia Układu Europejskiego nie regulują kwestii zawartych w przepisach opiniowanego projektu ustawy.

5. Konkluzja

Zakres przedmiotowy projektu ustawy o obywatelstwie polskim nie jest objęty zakresem prawa wspólnotowego i obowiązkiem dostosowawczym wynikającym z Układu Europejskiego.

Opracował: *Zespół Integracji Europejskiej*

Akceptował: *Dyrektor Biura Studiów i Ekspertyz*

Wiesław Staśkiewicz

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 30 kwietnia 2001 r.

Cena - 1,38 zł + 22% VAT

